

Durmuş Hocaođlu

Siyâset, İtâat ve İslâm; Devlet ve Devlet Aklı

Muhalif, Yıl: 1., Sayı: 52., 19.01.2001-25.01.2001., s.09

Durmuş Hocaođlu, *Muhalif* Yazıları Sıra No: 49

Künye:

- Hocaođlu, Durmuş., “Siyâset, İtâat ve İslâm; Devlet ve Devlet Aklı”, *Muhalif*, Yıl: 1., Sayı: 52., 19.01.2001-25.01.2001., s.09

Son günlerde Marmara Üniversitesi’ndeki başörtüsü uygulamaları dolayısıyla İlâhiyat Fakültes’nde yaşanan hâdiseler, aynı yaranın tekrar deşilmesine sebebiyet verdi.

Öncelikle, Real Politik açısından anlaşılması şarttır ki, bu ahvâl ve şerâit tahtında, bu mes’ele bitmiştir; geçmişler olsun! Sistem’i tahrik ederek işin bu noktaya gelmesinde birinci dereceden sorumlu olanlar, meydana çıkıp “*Gelin benden hesap sorun! Asacaksanız beni asın!*” diyerek, veya bedenlerini ateşe vererek, gerçek birer “dâvâ adamı”, gerçek birer “erkek” olduklarını gösterecekleri yerde, korkudan bem-beyaz olmuş yüzlerle meydandan çekilmişler, ellerini yıkamışlar, hiç utanmadan başka işlerle uğraşıyorlar: Birkısmı, yalancı pehlivan misâli, ayağına kadar gelen “şehâdet” fırsatını teperek yurt dışına firar etmiş; birkısım teorisyenleri, kendi-kendilerini reddederek İslâm’ın bir devlet talebi olmadığını bilbedâhe isbât etmek ve dünkü komünist, bugünkü sözde liberaller (aslında hâlâ komünist) ile al takke-ver külâh ile iştilgal buyurmakta; politikacıları da mukaddes partilerini ve daha mukaddes reislerinin zât-ı vâlâlarını ve şahs-ı ahdeslerini kurtarmak için sokağına saldıkları kırkbin kaatil yetmemiş gibi, yeni-yeni projeler geliştirmekten başka bir işle ilgilenmeyi akıllarına dahi getirmemekte.

Olan da oluyor, zavallı talebelere ve zavallı hocalara; işin yoksa uğraş.

Bu babda sözü daha fazla uzatmadan, bundan takriben iki seneden biraz daha uzunca bir müddet önce yayınlanmış bir yazımdan kısa bir iktibasta bulunmakla yetinmenin şimdilik kâfi olduğunu düşünüyorum [*Aksiyon*., Sayı: 206., 14.11.1998-20.11.1998]:

“.../(İslâmî Sistem gibi fikirlerin...) pratikte uygulanacağını işaret edenler, Pandora’nın Kutusu’nu açtılar, kapatamadılar; Sistem’i endişeye sevk ederek sertleştirdiler, Türkiye’ye zarar verdiler, birçok insanı mağdur ederek kanına girdiler ve sonra da kenara çekildiler. Şimdi köylülerin isyanı bastırılıyor, onları kan tuttu, bakamıyorlar! Onların, “rektörler selâm duracak” dediğı kızlar bugün üniversitelerden atılıyor, adamlar tık demiyor, hiçbir şeyi üstüne almıyor, banamısın demiyor, damla renk vermiyor. Onların, sözlerinin arkasında duracak, mağdur ettikleri insanların vebalini yüklenecek, “Evet! Sorumlu benim! Gel bana sor!” diyecek kadar “delikanlı” yürekleri olmadığını erbâbı bilmekteydi, ama şimdi ümit edelim ki daha çok kişi görmüş olsun.”

Gelelim, benim burada, gündelik politik açıdan değil de salt fikir açısından mevzû etmek istediğim asıl konuya.

Bu hâdiseler dolayısıyla, İlähiyat Fakültesi'ni yeni dekanı Sayın Beyaz, talebeleriyle yaptığı söyleşide, onları iknâ edebilmek için, Kur'ân'dan deliller getirerek, ezcümle, **Devlet'e ve Siz'den olanlara itâat ediniz; bu, Allah emridir** şeklinde nasihatlerde bulundu. Yukarıdaki paragraflar gözönüne alındığında Sayın Beyaz'ın, yönetmelikleri uygulama konusundaki tavrına karşı bir îtirazın anlamsızlığının âşikâr olacağı açıktır; ayrıca, talebeyi iknâ etmeye çalışmasının da, birçok fakülte dekanının böyle birşeye lüzum dahi görmemiş olduğu hâtırlanacak olursa, prensip olarak doğru bulunması ve hattâ takdîr edilmesi gerektiği dahi söylenebilir. Fakat, bunun için, Kur'ân-ı Kerîm'e başvurulması hem siyâset ve hem de bilim adına, sâdece hatâlı değil, kökten yanlıştır. Benim burada kısaca ele almak istediğim husus da budur.

İmdi: Öncelikle dikkat edilmesi gereken şey, bizzat bu fikrin laik bir mantığa aykırı oluşunun gözden kaç(ırıl)ması sûretiyle *dıştan tutarsız* oluşudur. Zira, bu tez, Devlet ile Vatandaş arasındaki bağın meşrûiyet referansı olarak Din'i göstermektedir. Halbuki *laik* bir kamu düzeninde Din hiçbir sûrette meşrûiyet kaynağı, referansı olamaz. Batı'da Din ancak, belirli bir miktarda ve nisbette *seküler* ülkelerde meşrûiyet kaynağı ve referansı olabilmektedir; bizim kendimize model olarak aldığımız *Fransız tipi laiklik* için ise böyle birşey kesinlikle düşünülemez.

İkincisine gelince: Bu tez *içten de tutarsız* olmakla mâlûldür. Zira, Kur'ân'ın itâat edilmesini emrettiği devlet modeli ancak *O'na göre müesses bir kamu nizâmı* ile anlamlı olabilecektir; çünkü, "Ulu'l-Emr" (Siyâsî Otorite) kavramı da yine ancak bu kontekstte bir anlam kazanmaktadır. Nitekim, bu konuda delil olarak vaz' edilen Nisâ Sûresi'nin ilgili âyetleri dikkatle tetkik edildiğinde, [IV/59, 60, 61, 64, 65, 69] vâzihan görülecektir ki, Kur'ân, "itâat"ın, ancak, "*Allah'a, Resûl'e ve Siz'den olan otorite sâhiplerine*" yapılmasını emretmektedir.

İmdi, buradan çıkacak olan sonuç şudur: İlk iki madde (*Allah'a ve Resûl'e itâat*), konuyu bütünleyen başka üç âyet (Mâide: V/44, 45, 47) ile birlikte mütâlea edildiğinde, Kur'ân'ın, Din ve Dünya hayatını bir 'bütün' olarak telâkkî ettiğini ve doğrudan-doğruya, gayet açık ve net olarak, İtâat'ın, ancak ve yalnız, *İslâm referanslı bir siyâsî otoriteye* yapılabileceğini göstermektedir ki buradan laik bir sistem için meşrûiyet senedi, içten, yâni Kur'ân'ın içinden çıkarılamaz. Üçüncü madde (*Siz'den otorite sâhiplerine itâat*) ise, öncelikle, ilk iki maddeye atıfta bulunmakta ve sonra da daha geniş kapsamlı bir başka terimi gündeme getirmektedir: **Sözleşme!** Evet: Sözleşme! Vâkıa Kitâb-ı Mübîn bu terimi lâfzan kullanmakta değildir; ama rûhen, çok net bir biçimde, onu işâret etmektedir. Zira, *Siz'den olan otorite sâhipleri (Uli'l-emri minkum)* ibâresi, *yönetenler* ile *yönetilenler* arasında, alenî veya zımnî, karşılıklı rızâ bir mutabakat ve buna bağlı olarak bir irâde beyânı ile imzalanan bir Toplumsal Sözleşme'yi öngörmektedir; İtâat'ın sâdece *otorite sâhipleri'ne (ulu'l-emr)* değil de *Siz'den olan otorite sâhipleri'ne (Uli'l-emri minkum)* şeklinde vurgulanması, çok net olarak bunu anlatmaktadır.

"Sözleşme"nin ne kadar önemli bir kavram olduğuna şu açıdan dikkat edilmesi zarûridir: Konu, politik mülâhazalarla değil de bir bilim adamı kimliği ile, salt felsefî açıdan ele alındığında, *hiçbir kişinin, altında imzâsı bulunmayan bir şarta meşrû bir biçimde boyun eğmeye zorlanamayacağı kabul edilmelidir*; aksi, Güç'ün (Otorite'nin; Ulu'l-Emr'in), meşrûiyetini sâdece ve yalnız kendisinden almakla meşrû olabileceği

gibi anakronik ve iptidâî bir fikre götürür. Unutmamalıyız ki, hiçbir zaman, Güç, bizzat kendisi olarak kendisinin meşrûiyet kaynağı olamaz; Güç, bizzat kendisini meşrûlaştırılmaz. Nitekim, Allah dahi, kullarını mes'ul tutabilmek için onlarla bir mukavele (ahidleşme) akdettiğini beyân etmekte ve kullarını bu ahidnâmeye (mukaveleye) uymaya dâvet etmektedir [Yâsîn: XXXVI/60-61: “*Ey Âdem evlâtları! Biz sizlerle ahidleşmemiş mi idik ki, asla Şeytan’a kulluk (itâat) etmeyiniz; o, sizin ap-açık düşmanınızdır; andolsun ki, Bana kulluk (itâat) ediniz; doğru yol, budur!*”].

Şu halde, şâyet, İtâat için Kur’ân referans gösterilmekte ise, o takdirde, *Sözleşme olmadan İtâat de olmayacağı* gibi bir sonuca varılması elzem olmaktadır ki buradaki Sözleşme kavramını da dar ve geniş olmak üzere iki ayrı mânâ kontekstinde ele alabiliriz. Dar ve özel kontekstte, yâni İslâm kontekstinde Sözleşme ve İtâat, ancak, yönetenler ve yönetilenlerin Allah’ın indirdikleri ile hükmedilen bir kamu düzeninde bir mutâbakata varmaları hâlinde bir meşrûiyet, bir mânâ ve kıymet taşıyacaktır. Geniş ve genel kontekstte ise, İtâat, yönetenler ve yönetilenler arasındaki herhangi bir mutâbakat metni üzerinde akdedilen bir Sözleşme neticesinde, yönetilenlerden talep edilebilir; fakat bu, Allah indinde makbul ve geçerli olmayan bir sözleşmedir.

İmdi; bunlardan birincisi, laik bir sistem için düşünülemez. Eğer ki düşünülecek ise, Sistem’in ya Laiklik’ten uzaklaşması söz konusudur veya düpe-düz din istismârına tevcih etmesi. Birincisi teklif dahi edilemez; ikincisi ise, laik kanunlara göre suçtur (her kaanuna göre de istismar suç olmalıdır). Gelelim ikincisine, yâni, herhangi bir dinî kaynağa atıfta bulunmayan, genel ve geniş kontekstteki mukaveleye. Türkiye Cumhuriyeti’nin varlığının bir mutâbakat ve mukavele mahsûlü olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz; ancak, bu hüküm, kamu nizâmı söz konusu olunca doğru addedilemez; Türkiye Cumhuriyeti’nin kamu nizâmı, yâni kısa adı ile Sistem, bir mutâbakat ve mukavele mahsûlü değildir.

Lâkin, bu vaziyet, bir isyan veya başkaldırıyı da meşrûlaştırmaz; niçin mi? Başka zamanda belki tekrar ele alarak konuyu açarız; ama şimdilik şu kadarını söyleyelim ki, birincisi, Real Politik gereğidir: Bu gibi yanlışlıklar, daha fazla ezilmelere ve daha fazla hürriyet daralmalarına yol açacaktır. İkincisi, daha teorik bir konudur ki şöyle özetlenebilir: Günümüzde, İslâmî bir sistemin ne olduğu meçhuldür. Ve bir de üçüncüsü var: Her ne olursa olsun; sistemini beğenmek veya beğenmemek hakkımız; ama, bu ülke de bu devlet de, bizim; bunu da salt ve mücerret felsefi-keîâmî argümanlar ile değil, siyâset ve tarih bilinci ile anlayabiliriz.

Bu ülke hiç kuşkusuz, bizim; yanlışlık yapma hakkımız yok; aksi halde, bu yanlışlıklar, aradan sıyrılan çakalların ve sırtlanların ekmeğine yağ sürecektir.

... ama diyeceksiniz ki, **Devlet Aklı** denen bir şey de olmalı. Derim ki, evet, olmalı: Aksi halde, bu devletin, düşman sâhibi olmak için hiçbir şeye ihtiyâcı olmaz; **O zâten kendisine yeteri kadar düşman üretiyor.**

Bir tavzîh:

Muhaliif'te uzunca bir müddetten beri, bir haftalık siyâsî haber ve yorum gazetesi için pek uygun olmadığını bilmeme rağmen, önce kesintisiz olarak onüç hafta süre ile Siyâsî Milliyetçiliğin İflâsı, ardından da altı hafta süre ile Linguistik Domino başlıklı olmak üzere cem'an ondokuz hafta iki fikir yazısına ağırlık verişim dolayısıyla haftalık gündemin hayli dışında kalmış oldum. Bu tarzı tercih edişim, bana gelen birkaç elektronik mektupta da şikâyete mevzû edildi. Şimdi burada, bu hususta bir tavzîh olacağı düşüncesiyle, ismini mahfuz tutmak istediğim kıymetli bir okuyucumun bu şikâyetine verdiğim cevâbımı neşretmek istiyorum:

Şikâyetlerinize hak vermiyor değilim; ancak, aşağıda tâdât edeceğim mârûzâtımın da göz önünde bulundurulmasını ricâ etmek mevkiindeyim:

- Muhaliif'in bir fikir dergisi değil, bir haftalık siyâsî gazete olduğunun idrâkindeyim. Lâkin; ele aldığım, **Siyâsî Türk Milliyetçiliğinin tarih çapındaki başarısızlığı'nın** ve inkırâzının hâsıl ettiği fecâat ve ayrıca, bir **"kabîle dili"**ne dönüşme temâyülü gösteren Türkçe'nin zelîl ve zebûn hâli gibi, çok kişinin üzerinde bolca nefes ve mürekkep tükettiği ve fakat, pek azı müstesnâ, "bilgi", daha doğrusu, "sıhhatli bilgi" yerine "sıradan mâlûmât" ile geçiştirdiği, kısa vâdeli gündem ile doğrudan ilgisiz gibi görünen ehemmiyetli mevzûlara, hiç olmazsa birisinin — farz-ı kifâyeye niyetine — biraz daha derince eğilmesi gerektiği kanâatiyle bu yolu tercih ettim. Ancak yine de belirtmeliyim ki, bu yazıları dahi, mümkün-meretebe, okuyucuyu çok sıkacak katı bir akademik formattan uzak kalmaya îtinâ göstererek kaleme almaya gayret ettim.

- Bu kadar uzunca süre tefrika edilen yazıların okunulurluğunun azaldığını elbet de bilmekteyim; fakat, kanâatime nazaran, illâ ki çok okunan bir yazar olmak gibi bir gaye, bir düşünce adamı için bir tuzaktır; varsın beni az kişi okusun; bu yazılar, bir bakıma tarihe karşı irâd edilmiş bir nutuk olarak da tefsîr edilebilir.

- Bu îtibarla, kendimi bir zamâne felâtûnu vehmetmek gibi haddini mütecâviz bir tekebbür ve enâniyet gafletinde olmadığımı tefehhüm edilmesini hassaten istirham ederek derim ki; ben kendimi, sâdece, bir farz-ı kifâyeyi îfâ eden ve ilerisi için kendi çapınca tarihe karşı da konuşan ve daha mükemmellerine bir yol açmak isteyen bir entellektüel, bir fikir işçisi olarak görüyorum.

- Ayrıca, bu gibi yazıların sâdece Tarih ile sınırlı kalmayıp günümüz için de sesine ses veren muhâtaplar bulduğunu ve binâenaleyh, faydadan hâli olmadığını da düşünüyorum.

- İmdi, bu noktada sormak isterim ki; bu memleketin omurgasını teşkîl eden "Bizler" in, hep sığ göllerde kulaç atmak veya sâhile yakın sularda kürek çekmekten vazgeçip, daha derinlere dalmak, daha ilerilerine açılmak, fikir denizlerine, ummanlara yelken açmak; daha derinlikli, daha müteemmil, daha feylesûfâne efkâr ile işğal etmek ve cedelleşmek vakti gelmeyecek mi? Ne zamana kadar oyunda oynaşta oyalanmaktan ve hep böyle geldik diye hep böyle gitmeye rızâ göstermekten vazgeçerek, Dehr içre hangi bir vakitte büyük seferlere açılacağız?

- Yâni: Ümîd ve niyâz ederim ki, bu kabîl, bir nebze sıcak ve aktif gündemden kopmuş (veya öyle görünen) yazılar, min gayri haddin, saygıdeğer Muhaliif okuyucularının da kalite ve seviye husûsunda terfî etmelerine bir nebze yardımcı olacaktır.

• Türk Milliyetçiliği'nin “büyük bir potansiyel güc”e karşılık “fıkrî bir sefâlet” içinde bulunuşu beni kahrediyor desem, inanınız mübâlâğa etmiş olmam. Artık bu câmianın, yâni, Türk Milliyetçileri'nin, ferden çok kıymetli entellektüelleri bulunmasına rağmen, bu ülkenin en geri intelijansıyası olduğuna dâir, kesin bir kanâat getirmiş bulunmaktayım. Lâkin, yine de bu yoldan vazgeçemiyorum; elimde değil; herşeye ve herşeye rağmen, bir entellektüel (kendimi bu şekilde tavsîf etmeme müsâade edilmesini ricâ ediyorum; aksini düşünenlere sûtûnum açıktır), bir fikir işçisi olarak, bu babda üzerime bir vazîfe düştüğüne kanâat getirerek, bu konularda karınca-kararınca araştırmak, düşünmek, yazmak, tartışmak, kritik etmek ve kritik edilmek istiyorum. Bunların bir kısmını — hiç olmazsa bir nebze — yaptım; yâni, birşeyler yazdım; hattâ bu câmiaya göre çok ağır gelecek “damardan veren” yazılar da yazdım ve milliyetçi entellektüelleri tartışmaya dâvet ettim; netîce kocaman bir “hiç” oldu! Ne dersiniz: Vazgeçeyim mi?

• Bütün bunlara rağmen, yine de, çok mühim görmediğim hususlar hâricinde, söz konusu ettiğiniz, sıcak ve aktif gündemi konu edinen yazılara daha fazla ağırlık vereceğimin de bilinmesini isterim.

“

